

Sóc de la generació que tenia 20 anys a la dècada de 1960. La generació que va vibrar amb l'èxit de la Revolució Cubana, la victòria de l'heroic poble vietnamita sobre la més gran potència bèl·lica i econòmica de la història (EUA); que adorava els Beatles i, gràcies a la píndola anticonceptiva, va conquerir l'emancipació de la dona i la revolució sexual, i va reduir els prejudicis i discriminacions envers l'homosexualitat.

Generació que, a l'Amèrica Llatina, es va mobilitzar als carrers i a les selves contra les dictadures militars. Generació que tenia com a exemples de vida persones altruistes com el Che Guevara, Luther King, Mandela. Generació que va presenciar la realització del Concili Vaticà II, convocat per l'airós papa Joan XXIII, i va aprendre a respirar una fe alliberadora conjuntament amb els pobres i féu sorgir les Comunitats Eclesiàstiques de Base i la Teologia de l'Alliberament.

En fi, la generació que es movia inspirada per paradigmes fundats en grans narratives, en ideals històrics, en utopies de llibertat. La generació que pretenia canviar el món i somiava en uns ulls ben oberts com a nou projecte de civilització, en el qual fossin suprimides la misèria, la fam, l'exclusió social, l'imperialisme, l'opressió, i hi predominessin la solidaritat, la generositat, el dret de tots a tenir assegurats els seus drets humans i planetaris.

El somni es va acabar. El socialisme va fracassar (encara resisteix a Cuba enmig de dificultats, conquestes socials i compromisos internacionalistes) i el món es tornà unipolar sota l'hegemonia del capitalisme neoliberal. S'introduí la globocolonització (la imposició al planeta sencer del model de vida made in USA), s'incrementà el bel·licisme (Iraq i Afganistan) i les guerres de baixa intensitat, s'aïllen a una Àfrica rebutjada després de segles de colonització.

Quin futur?

Noves tecnologies de comunicació escurcen el temps i l'espai i promouen l'homogeneïtzació cultural seguint patrons consumistes. Els somnis deixen lloc a ambicions (de poder, fama, bellesa i riquesa); la recerca de l'hedonisme se superposa a l'ètica del treball; l'especulació predomina sobre la producció; la relativització dels valors fragilitza les institucions pilars de la modernitat, com la família, l'Església,

l'escola i l'Estat.

La realitat es fragmenta com el gir al·lucinat d'un calidoscopi. La postmodernitat emergeix i amb ella l'interès individual com a paràmetre prioritari. Regnen el culte excessiu al cos (fitness); la performance de l'artista sembla tenir més importància que la seva obra d'art; les religions abracen els criteris del mercat i prometen miracles per emportar; el fonamentalisme ressuscita el Senyor dels Exèrcits.

La mort de les ideologies de llibertat i el predomini de l'òptica neoliberal com a sinònim de democràcia i llibertat acceleren el procés de deshumanització. La transformació d'allò col·lectiu en privat; d'allò social en individual; d'allò històric en momentani. El que era el poble es transforma en un conglomerat de persones; les classes s'esfilagarsen en interessos personals moguts pel mimetisme reflectit en el comportament de l'elit; la nació es deixa recolonitzar per la progressiva mercantilització del poble global.

Davant d'aquesta realitat fragmentada sorgeix una pregunta: Quin futur? La barbàrie d'un capitalisme depredador, excoent, de repressió implacable al flux migratori dels pobres, d'escalfament global i de degradació ambiental, de l'imperi del narcotràfic i de l'entreteniment audiovisual (televisió i internet) desproveït de contingut?

Un món basat en la competència, en la progressiva apropiació privada de la riquesa, en la transformació dels drets socials, com l'alimentació, salut i educació, en mers productes als quals tens accés només si els pots pagar?

El Fòrum Social Mundial proposa: "Un altre món possible". És possible? Quin seria el disseny i els paradigmes d'aquest altre món possible?

Si volem escapar de la barbàrie no queda altra esperança que la defensa intransigent del medi ambient; del repudi a totes les formes de prejudicis i discriminacions, fonamentalismes i segregacions; del diàleg interreligiós i de l'espiritualitat capaç de potenciar la nostra capacitat d'estimar i de ser solidaris. No hi haurà futur saludable si des d'ara, en el present, no hi ha un enfortiment dels vincles gregaris de moviments socials, associacions, sindicats i partits, en funció de projectes comunitaris i drets col·lectius.

Tal desafiament suposa el rescat del caràcter històric del temps, de les grans narratives, del valor de les causes humanitàries, d'una visió de món i de la vida que trenqui els límits de l'aquí i l'ara per projectar-se en un futur que passa a tocar i, al mateix temps, sobrepassa tots els models de futur – allò que Jesús va anomenar el Regne de Déu, que no resideix allà al cel, si no al davant, la culminació de tots els nostres somnis i utopies.

En resum, es tracta de buscar una qualitat de vida el més pròxima possible a la proposta del *sumak kawsay* (viure en plenitud) dels pobles originaris andins que del consumisme exagerat dels “shoppings”. “Viure en plenitud” o “bon viure” no coincideix amb la proposta consumista d'una existència amb el suport dels diners, la possessió de béns de confort, les condicions de seguretat predominant sobre les de llibertat.

Sumak kawsay és considerar suficient o bastant, mantenir una bona relació amb la natura, gaudir de qualitat de vida lliure d'estrès, de pol·lució, de competència desenfrenada. Un bon viure enriquit d'espiritualitat, de vincles irrompibles d'amistat, de celebració freqüent dels dons de la vida i dels fruits del treball, de la fe fer-ne festa.

Causes convergents

Si *sumak kawsay* mereix figurar com la nostra Gran Causa actualment, s'ha de comprometre amb les grans causes capaces de convergir en aquesta direcció. Hi ha moltes causes sectorials o corporatives, com la indígena, la de la dona, la dels homosexuals, la dels negres, la dels sense sostre, la dels immigrants i, entre altres, l'ecològica. El desafiament és com ampliar tantes lluites dintre d'una visió sistèmica, doncs pretendre obtenir totes les conquestes de cada una d'aquestes causes dintre del capitalisme neoliberal és afirmar que es pot obtenir roba nova recosint diversos teixits vells...

És necessari, cada vegada més, articular les lluites dels diversos moviments populars i socials, de manera que el moviment de les dones no sigui mer espectador del que passa al moviment dels sense sostre i aquests no deixin d'assistir a mobilitzacions del moviment indígena. Sense que la lluita d'un es torni la de tots, difícilment s'atraparà el somni d'una societat que afavoreixi la vida en plenitud.

La vida només val la pena si està moguda per sentiments i pràctiques d'amor, de justícia, de respecte a la identitat i als drets dels altres. Només així serem capaços de saciar la nostra fam de pau i d'eixugar la nostra set de bellesa.

ALLIBERAMENT I SUMAK KAWSAY

UNA MIRADA DES DE L'EQUITAT DE GÈNERE

ELSA TAMEZ

San José, Costa Rica

Alliberament és un procés continu d'una situació d'opressió que cerca el *bon viure*. M'agrada el terme *Sumak Kawsay* perquè dóna contingut a l'objectiu de viure processos d'alliberament. Hem viscut tantes lluites... la majoria perdudes, és cert; com el coronel Buendía de *Cien años de soledad*, que va fer 30 revolucions, totes perdudes. I, això no obstant, som aquí; encara creiem, esperem; ballem a les festes a vegades amb les fotos dels màrtirs i desapareguts enganxades a la paret de la sala, ells ens veuen i somriuen: ens acompanyen. Això és així perquè els processos d'alliberament es viuen simultàniament amb el *bon viure*. No es lluita sense alegria, amb la cara llarga, per les terres dels pobles originaris, l'alt cost de la vida o contra la violència envers les dones. Inserir-se en el camí de l'alliberament ja és un bon viure, un camí de gràcia.

Alliberament és un procés continu i comunitari. Es comença i s'espera el *sumak kawsay*. Quan dic *comunitari* és que hi som junts dones i homes, de diferents cultures, motivats pel *sumak kawsay* per a tots i totes. Parlar d'alliberament sol, sense *sumak kawsay*, pot amagar discriminacions racials i patriarcals; però parlar de *sumak kawsay* en el procés comunitari d'alliberament treu a la llum les veritables relacions interhumanes entre homes i dones i amb la natura. Perquè el *bon viure*, el *sumak kawsay*, no es pot aconseguir en la lluita per la justícia a seques, doncs aquesta tendeix a postergar, o a deixar de banda, les dimensions del *bon viure* quotidià: el petó, una panotxa a la brasa ben feta o compartir amb l'altre o l'altra una queixaladeta d'un taco calentó amb fesolets i salsa picant ple de gust. *Sumak Kawsay* s'emmarca dins de l'ètica de la cura, dimensió imprescindible en les lluites per la justícia.

Per a les dones és summament important parlar de *sumak kawsay* quan es parla d'alliberament dels pobles, o d'alliberament de les dones. Si no hi ha *sumak kawsay* no hi ha alliberament, encara que, haguem aconseguit una conquesta salarial o haguem aconseguit que es reconegui una mica més les dones. *Viure bé* és viure un veritable procés d'alliberament. Per altra banda *sumak kawsay* sense una visió d'alliberament a l'horitzó no té sentit, és una il·lusió o un viure cínic.

